

OECDs Prinsipper og retningslinjer for tilgang til offentlig finansierte forskningsdata

– Forhistorien og begrepsavklaringer

Spesialrådgiver Gro E M Helgesen, 22. januar 2009

Organisation for economic co-operation and development - OECD

- Forum hvor myndigheter fra 30 demokratiske land samarbeider om økonomiske, sosiale og miljømessige utfordringer ved globalisering
- Etablert i 1961 – hovedkontor i Paris
- Budsjett: EUR 342,9 millioner (2008)
- Publikasjoner: 250 nye titler/år
- Sekretariat: 2.500 ansatte
- OECDs Committee for Scientific and Technological Policy = CSTP

Forskningspolitisk utgangspunkt

- IT-revolusjonen bidratt til at offentlige forskningsdata er blitt sentral ressurs som øker sin verdi ved bruk
- Industriland bruker store ressurser på datainnsamling og forskning, men lite investeres i å maksimalisere verdiene gjennom lagring og gjenbruk av data
- Mange legitime restriksjoner (nasjonal sikkerhet, personvern, konfidensialitet, IPR, forskerrettigheter)
- Manglende policy skaper problemer for forskere og hemmer utvikling av forskning som et offentlig gode
 - Særlig helse- og miljøforskning behov for komparative data fra mange disipliner og kilder

For-forhistorien

- 3. Global Research Village Conference "Access to publicly financed research", des. 2000 (NL + OECD)
- Artzberger-gruppens rapport "Access and Sharing of Publicly Funded Research Data" til CSTP, mars 2003
- CSTP-møte okt. 2003 - forslag om å utvikle retningslinjer og prinsipper, forslag om en ministerdeklarasjon
- Forskningsministermøte jan. 2004 - vedtok deklarasjon om betydningen av datatilgjengelighet
 - Inviterte OECD til å utvikle retningslinjer basert på felles prinsipper for å legge til rette for optimal kostnadseffektiv tilgang til offentlig finansierte *digitale* forskningsdata

Forhistorien

- Basert på tidligere utvikling av OECD-retningslinjer for
 - Personvern og persondata over landegrenser
 - Sikkerhet ved informasjonssystemer og nettverk
- CSTP-møte mai 2004 - vedtok etablering av – og mandat for - ad hoc elektronisk arbeidsgruppe for oppfølging av deklarasjonen
- CSTP-møte okt. 2004 - vedtok "road map" for arbeidet og ga Nederland og Canada lederansvaret
- Ad hoc Working Party: 37 medlemmer fra 23 land og EU

Infrastruktur - Forskningsrådets innspill til forskningsmeldingen i 2004

- Delprosjekt om databaser, registre og samlinger (18.5.04)
 - Samhandling om nasjonale mål
 - Driftssikkerhet
 - Langsiktighet i investeringene
 - Videre arbeid med utviklingsbehov og prioriteringer
- Nasjonal begrunnelse
 - Kvalitet
 - Effektivitet
 - Internasjonal attraktivitet og samarbeid
- Nærmere analyser og diskusjoner
 - Eierskapsforhold
 - Krav til data-avlevering
 - Rettigheter (forskere og institusjoner)

Arbeidsprosessen (1)

- Diskusjon av definisjoner (fra tidligere dokumenter)
- Notat med forslag til definisjoner og prinsipper for retningslinjer
- Survey blant nasjonale forskningsinstitusjoner viste seg umulig
- "Quick Scan" (SSB, NSD, Folkehelseinst, UHR):
 - Er implementering mulig?
 - Er prinsippene egnet som OECD-retningslinjer?
 - Forslag til tilleggsmomenter?
 - Generelle kommentarer?

Arbeidsprosessen (2)

- Juridisk vurdering av instrumentet "retningslinjer"
- CSTP-møte mars/april 2005 - diskusjon med mange innvendinger
 - Juridisk status for retningslinjene?
 - Definisjonen av offentlig finansiering?
 - Operasjonalisering/implementering – behov for lovendringer?
 - Hvem skal dekke kostnadene?
 - Sterkere involvering av forskningsinstitusjonene?
- Ekspertgruppemøte april 2005 - drøftingsmøte
 - Retningslinjer i form av "rapport" eller "anbefaling"?

Arbeidsprosessen (3)

- CSTP-møte okt. 2005 - drøftet ny versjon av retningslinjene
- Undersøkelse av praksis i 12 land + EU
 - 27 spørsmål
 - departementer/finansierer og forsknings-/datainstitusjoner
 - UFD, HD, SSB, NSD, NifuStep, Folkehelseinstituttet, Havforskningsinstituttet, Enhet for digital dokumentasjon ved HF, UiO
- Workshop febr. 2006 - interessenter/ekspertgruppen drøftet resultater fra undersøkelsen
- Ekspertgruppemøte mars 2006 - justert retningslinjene

Arbeidsprosessen (4)

- CSTP-møte mars 2006 - vedtok "consultation"
- Retningslinjeutkast og spørreskjema til diverse institusjoner
 - Forskningsrådet, alle universiteter, utvalgte institutter innenfor mat/nat, livsvit og hum/sam (totalt 30 norske institusjoner)
 - Kun tre svar – i tillegg til de 8 som hadde svart tidligere
- CSTP-møte okt 2006 – godkjente Prinsipper og retningslinjer og vedtok å fremme saken for OECDs råd (Council)
- Eksekutivkomite-møte 7. desember 2006 (forberedelsesmøte)
- OECD Council møte 14. desember 2006 vedtok Anbefalingene med Prinsipper og retningslinjer som et offisielt OECD-instrument
- Rapport trykket og distribuert i 2007

I Mål

- Anbefalinger om policy – “soft law” – ikke juridisk bindende, men i praksis en sterk moralsk forpliktelse til å følge opp
 - runde formuleringer for full oppslutning
 - påvirke retningen for videre arbeid
 - gir medlemslandene store frihetsgrader i implementeringen
 - nasjonale lover og regler overstyrer/må tilpasses
- Tolkningen
 - OECD-nivå: generelle hovedlinjer
 - Nasjonalt nivå: det spesifikke i implementeringen

II Fokus og definisjoner

- Hvor gjelder de – hvor gjelder de ikke?
- Forskningsdata
- Offentlig finansierte forskningsdata
- Tilgjengelighets-ordninger

III Prinsippene

- A. Åpenhet – lik tilgjengelighet for det internasjonale forskersamfunnet (utgangspunkt: digitale data)
- B. Fleksibilitet – rask utvikling, fagforskjeller, forskjeller mellom landene
- C. Transparens – råd om datainformasjon, dokumentasjon og standardisering for "best practice"
- D. Legal konformitet – respektere rettigheter og legitime interesser som hindrer tilgang: nasjonal sikkerhet, personvern og konfidensialitet, produkthemmeligheter og IPR, miljøvern, rettergang

III Prinsippene (forts)

- E. Beskyttelse av intellektuell eiendomsrett (IPR) – råd om håndtering ved samarbeid med privat sektor og kommersielle interesser
- F. Formelt ansvar (ordninger for tilgang) - behov for formaliserte avtaler og betingelser og nødvendig infrastruktur
- G. Profesjonalitet – i tråd med god vitenskapelig praksis; insentivavtaler om midlertidig eksklusiv bruksrett; god planlegging for dokumentasjon og profesjonell datahåndtering
- H. Interoperabilitet – teknologistandardisering

III Prinsippene (forts)

- I. Kvalitet – rådata, ulike faglige standarder og krav
- J. Sikkerhet – datasettenes komplettethet; fysiske oppbevaringsbetingelser
- K. Effektivitet – råd om beskrivelse av god praksis; arkivering; spesialorganisasjoner for datahåndtering; incentivsystem
- L. Troverdighet – regelmessige evalueringer av datahåndteringsregimer
- M. Bærekraft – ta administrativt ansvar for å garantere permanent tilgjengelighet for data med langsiktig verdi